

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 177/2024-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory**, Grösslingová 4, Bratislava, zastúpenej URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava – mestská časť Staré Mesto, proti postupu Mestského súdu Bratislava III (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-28Cb/48/2016 (pôvodne sp. zn. 28Cb/48/2016) a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 1Cob/191/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava III (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-28Cb/48/2016 (pôvodne sp. zn. 28Cb/48/2016) a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 1Cob/191/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava III **povinný** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré **je** Krajský súd v Bratislave **povinný** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Bratislava III **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. februára 2024 domáhala vyslovenia porušenia svojich základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 a súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovala prikázať mestskému súdu vo veci konať, priznať finančné zadost'učinenie 6 900 eur od mestského súdu, 3 500 eur od krajského súdu a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení žalobkyne 2 a žalobou podanou 24. marca 2016 na pôvodnom Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sa domáhala zaplatenia 31 486,89 eur s príslušenstvom proti Ministerstvu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 28Cb/48/2016 zo 17. júna 2019 žalobu zamietol. Krajský súd v Bratislave na odvolanie sťažovateľky rozsudkom sp. zn. 1Cob/191/2019 z 15. októbra 2020 rozsudok okresného súdu potvrdil. Najvyšší súd Slovenskej republiky na dovolanie sťažovateľky uznesením sp. zn. 1Obdo/4/2022 z 19. apríla 2023 rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Namietané konanie je podľa tvrdení sťažovateľky opäť na mestskom súde (pôvodne okresnom súde).

3. Sťažovateľka namietala celkovú dĺžku konania v trvaní siedmich rokov a desiatich mesiacov. Ďalej namietala, že všeobecné sudy postupovali v namietanom konaní nesústredene, neefektívne, nehospodárne a neúčinne. Rovnako uviedla, že okresný súd rozhodol o podanej žalobe po troch rokoch a dvoch mesiacoch (17. júna 2019). Podľa jej názoru sa predmet sporu nevyznačuje zložitou, ktorou by sa dala ospravedlniť skutočnosť, že súdne konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené. V závere tvrdila, že k celkovej dĺžke konania neprispela.

II.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

4. Ústavný súd vlastným šetrením zistil, že sťažovateľka sa domáhala vyslovenia zbytočných prietáhov v namietaných konaniach postupom okresného súdu a krajského súdu ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. apríla 2020. Ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 6/2022 zo 14. apríla 2022 jej ústavnej sťažnosti nevyhovel.

5. Rovnako ústavný súd vlastným šetrením zistil, že žalobkyňa 1 sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. júna 2023 domáhala vyslovenia zbytočných prietáhov v namietanom konaní postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) a krajského súdu. Ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 374/2023 z 24. októbra 2023 jej ústavnej sťažnosti vyhovel, prikázal mestskému súdu vo veci konať, priznal jej finančné zadost'učinenie 800 eur od mestského súdu a 400 eur od krajského súdu a priznal jej náhradu trov konania.

6. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 177/2024 z 3. apríla 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáhala vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu a postupom krajského súdu. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

7. Mestský súd vo vyjadrení uviedol, že v namietanom konaní vykonával úkony v pravidelných lehotách smerujúcich k právoplatnému skončeniu veci. Svoj postup ospravedlňoval neprimeranou zaťaženosťou súdu. V závere žiadal o zohľadnenie požadovanej výšky primeraného zadostučinenia.

8. Krajský súd vo vyjadrení uviedol, že sťažnosť vo vzťahu k namietanému postupu krajského súdu považuje za nedôvodnú. Uviedol, že celková dĺžka konania na krajskom súde nepresahovala dvanásť mesiacov s odkazom na judikatúru ústavného súdu pri posudzovaní dĺžky odvolacieho konania.

9. Sťažovateľka doplnila ústavnú sťažnosť doručenú ústavnému súdu 24. apríla 2024, v ktorej namietala celkovú dĺžku v trvaní ôsmich rokoch a jedného mesiaca od podania žaloby.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania sporovej strany a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález sp. zn. IV. ÚS 465/2022).

11. Predmetom namietaného konania je žaloba o zaplatenie finančných prostriedkov z titulu zmluvy o poskytnutí finančného príspevku z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka. Všeobecný súd má v namietanom konaní posúdiť splnenie podmienok na zaplatenie finančných prostriedkov. Ústavný súd vzhliadol náročnosť veci pri zodpovedaní prejudiciálnej otázky platnosti odstúpenia od zmluvy o poskytnutí finančného príspevku žalovaným. V dôsledku uvedeného bolo preto potrebné namietané konanie prerušiť (uznesenie zo 7. augusta 2023) do právoplatného skončenia konania vedeného na mestskom súde pod sp. zn. B1-26Cb/17/2013. Súčasne však konštatuje, že posudzovanú dĺžku konania v danom prípade nebolo možné pripísať iba zložitosti veci, ale aj postupu mestského súdu a krajského súdu. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne prispeli k celkovej dĺžke konania. Ústavný súd môže sťažovateľke vytknúť, že v priebehu namietaného konania sa nepokúsila upozorniť na prietahy v konaní aspoň písomnou či telefonickou urgenciou. Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri priznaní primeraného finančného zadostučinenia (porov. III. ÚS 623/2022, II. ÚS 138/2021, II. ÚS 139/2023).

12. Ústavný súd preskúmal celkovú dĺžku konania od podania žaloby 24. marca 2016 v trvaní viac ako osem rokov. Okresný súd rozsudkom zo 17. júna 2019 žalobu zamietol, teda po viac ako troch rokoch. Krajský súd rozsudkom z 15. októbra 2020 rozsudok okresného súdu potvrdil,

teda po jednom roku od predloženia veci (16. októbra 2019). Najvyšší súd uznesením z 19. apríla 2023 zrušil rozsudok krajského súdu aj rozsudok okresného súdu a vec vrátil mestskému súdu na ďalšie konanie. V dôsledku kasačného rozhodnutia najvyššieho súdu prebieha konanie opäť na mestskom súde. Najvyšší súd vo svojom kasačnom uznesení zviazal mestský súd preskúmať konkrétne námietky sťažovateľky a závery orgánov verejnej správy (audit, závery kontrolných orgánov, rozhodnutia o námietkach a ďalšie), ktoré boli podkladmi a východiskami pre odstúpenie od zmluvy o poskytnutí finančného príspevku, a až následne vyhodnotiť a v súdnom rozhodnutí zdôvodniť právne aspekty odstúpenia od predmetnej zmluvy z hľadiska naplnenia podmienok jej podstatného porušenia, určitosti, zrozumiteľnosti a včasnosti tohto úkonu. Mestský súd po doručení uznesenia z najvyššieho súdu (19. mája 2023) prerušil konanie do právoplatného skončenia súvisiaceho konania sp. zn. B1-26Cb/17/2013. V súčasnosti je namietané konanie prerušené jeden rok a štyri mesiace. Ústavný súd v zmysle svojej judikatúry dodáva, že dobu prerušenia konania nemožno bez ďalšieho vo vzťahu k namietanému porušeniu práv pričítať v neprospech mestského súdu (III. ÚS 127/2023). Prerušenie konania podľa procesného predpisu predstavuje zákonnú prekážku v konaní, a preto nečinnosť všeobecného súdu z dôvodu existencie zákonnej prekážky v konaní ústavný súd neposudzuje ako zbytočné prietahy (I. ÚS 214/06, IV. ÚS 328/09, III. ÚS 73/2022).

13. Vzhľadom na dĺžku konania ústavný súd konštatoval, že ani právne či skutkovo seba náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte dlhú dobu (I. ÚS 289/2010). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (III. ÚS 704/2022). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (čl. 17 Civilného sporového poriadku). Ústavný súd prihliadol aj na judikatúru ESLP, podľa ktorej dĺžka konania na jednom stupni by rozhodne nemala presahovať obdobie troch rokov (rozsudok z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01).

14. Ústavný súd nezohľadnil argumentáciu mestského súdu spočívajúcu v tvrdení, že za prietahy v konaní je zodpovedný stav na obchodnoprávnom kolégiu mestského súdu spočívajúci v objektívnych okolnostiach. Ústavný súd konštatuje, že uvedené skutočnosti sú nelichotivé a nepochybne prispeli k celkovej dĺžke konania. Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť však dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter.

15. Krajský súd vo vyjadrení uviedol, že spis mu bol z okresného súdu predložený 16. októbra 2019, o ktorom rozhodol potvrdzujúcim rozsudkom z 15. októbra 2020. Podľa krajského súdu išlo o právne a fakticky zložitú vec, ktorá si vyžadovala celý rad právnych otázok, bez zodpovedania ktorých by nemohol vo veci rozhodnúť.

16. Z uvedeného časového rámca je zrejmé, že postup krajského súdu v namietanom konaní trval jeden rok od predloženia veci, preto nemožno časový úsek v danej situácii od podania odvolania do konečného rozhodnutia súdu druhej inštancie označiť ako nečinnosť. Skutočnosť, že súd nevykonával žiadne úkony, nemusí nevyhnutne znamenať, že nekonal a vecou sa nezaoberal (III. ÚS 106/2018, I. ÚS 123/2021). Ústavný súd môže skonštatovať, že v postupe krajského súdu síce nevzhladol nečinnosť, ale jeho postup sa zdá byť neefektívny, keďže došlo zo strany najvyššieho súdu ku kasácii rozsudku krajského súdu.

17. Trvanie súdneho sporu (viac ako osem rokov) vybočilo z rámca požiadavky dosiahnutia právoplatného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote. Ústavným súdom posúdené okolnosti zjavne odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Mestský súd po kasácii rozhodnutia dosiaľ vo veci právoplatne nerozhodol. Ústavný súd v predchádzajúcom náleze žalobkyne vyslovil príkaz vo veci konať bez zbytočných prieťahov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), preto ústavný súd už duplicitne tento príkaz neudelil (porov. III. ÚS 255/2023).

III.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 6 900 eur od mestského súdu a 3 500 eur od krajského súdu. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (žaloba o zaplatenie finančných prostriedkov), povahu a význam dotknutých práv (procesné postavenie sťažovateľky ako žalobkyne), namietanú dĺžku konania (viac ako osem rokov) na každom stupni súdnej inštancie, správanie sťažovateľky, ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023). Ústavný súd vzhľadom na všetky tieto okolnosti považoval za spravodlivé priznať sťažovateľke 1 500 eur od mestského súdu a 500 eur od krajského súdu [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

20. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené

v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje 856,75 eur s DPH. Ústavný súd za doplnenie ústavnej sťažnosti (24. apríla 2024) sťažovateľke náhradu trov konania nepriznal, pretože neobsahovala dôvodnú argumentáciu a bola ústavnému súdu zaslaná bez predchádzajúceho vyzvania. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2024

Peter Molnár
predseda senátu